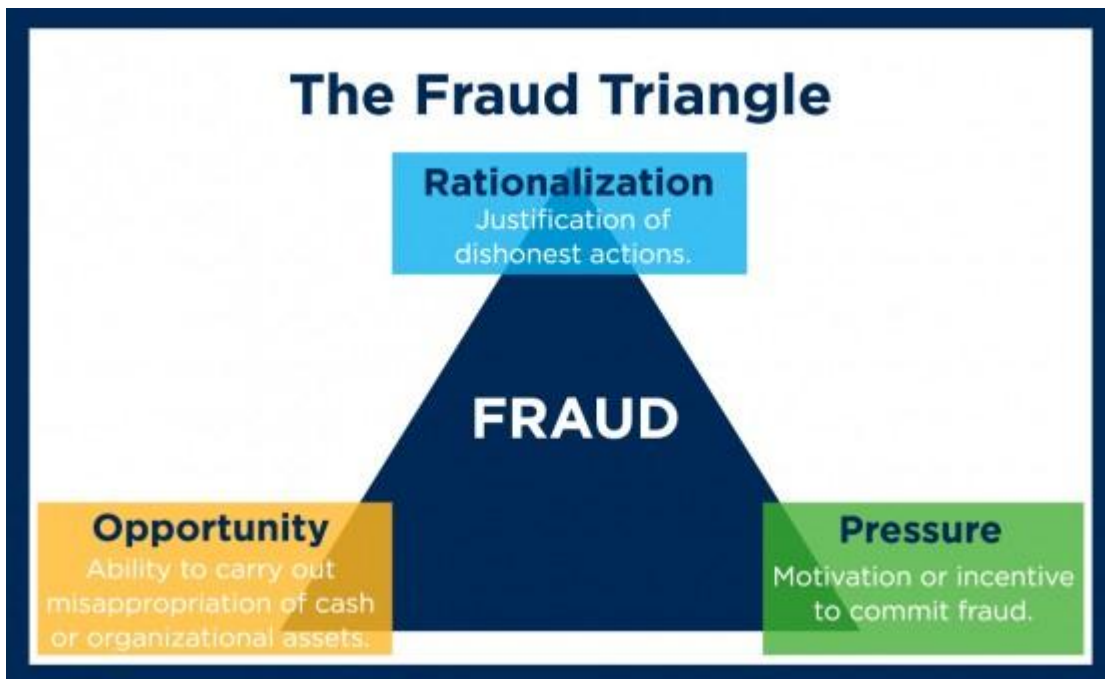

ก้าวทันข่าวชาวอดิต ฉบับที่ 25 – ปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต และความเกี่ยวข้องกับผู้สอบบัญชี

สวัสดีค่ะ ห่างหายไปนาน หวังว่าชาวอดิตยังคิดถึงกันอยู่นะคะ หลายท่านคงกำลังวุ่นกับการตรวจสอบอย่างเข้มข้น แต่มีประเด็นร้อน ๆ มาพูดคุยกันเล็กน้อยเกี่ยวกับ “ปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต” และผู้สอบบัญชีควรพิจารณาเรื่องนี้ในช่วงที่ปฏิบัติงานตรวจสอบอย่างไร

เมื่อปลายปีที่แล้ว หลายท่านคงตกใจกับข่าวการทุจริตที่เกิดขึ้นกับมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งเป็นจำนวนเงินถึง 1.6 พันล้าน การทุจริตนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร และพบการทุจริตนี้ได้อย่างไร การทุจริตระดับพันล้านนี้เกิดขึ้นจากคน ๆ เดียวคงเป็นไปได้ยาก มีความเป็นไปได้ที่จะมีการร่วมมือกันระหว่างคนภายในองค์กรและภายนอกองค์กร ซึ่งทำให้ตรวจพบการทุจริตได้ยากขึ้น วันนี้จึงขอเสนอแนวคิดด้านทุจริตให้ชาวอดิตเล็กน้อยค่ะ

องค์ประกอบสามด้านที่จะนำไปสู่การทุจริต (Fraud Triangle ดังแสดงในภาพข้างล่าง) คือ

อ้างอิง : <http://blog.umb.com/internal-fraud-who-they-are-and-why-they-do-it/>

1. **Pressure/Incentive** หรือ แรงกดดันหรือแรงจูงใจ ซึ่งอาจจะมาจากความยากจน ความจำเป็นที่ต้องใช้เงิน การติดการพนัน แรงจูงใจหรือแรงกดดันที่จะต้องแสดงผลการดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมาย หรืออาจเกิดจากความต้องการส่วนตัวที่ต้องการทำตัวเหมือนคนอื่น เช่น เพื่อน ๆ ถือกระเป๋าแบรนด์เนมก็อยากมีเหมือนเพื่อน เป็นต้น

2. **Opportunity** หรือ โอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่าง ๆ การควบคุมภายในที่มีจุดอ่อน

3. Rationalization หรือ การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำ คือ จิตใต้สำนึกของคนรู้ว่าอะไรดี อะไรไม่ดี แต่เมื่อมีแรงกดดัน มีโอกาสที่จะทำทุจริต ก็หาเหตุผลสนับสนุนหลอกตัวเอง หลอกผู้อื่นว่าไม่ผิด เช่น แคมป์ชั่วคราวเดี่ยวเอามาคืน หรือ เป็นส่วนที่เราควรได้นะ เพราะบริษัทจ่ายเราน้อยไป เป็นต้น

จาก Fraud Triangle ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าสิ่งที่เราชาวอดิทัคนเคยเป็นอย่างดีคือเรื่องโอกาสที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตได้ คือ การควบคุมภายในที่บกพร่อง ผู้สอบบัญชีมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการพิจารณาการทุจริตในการตรวจสอบงบการเงินตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 240 ซึ่งระบุถึงการทุจริตที่ผู้สอบบัญชีต้องคำนึงถึงคือ 1) การจัดทำรายงานทางการเงินที่ทุจริต และ 2) การใช้สินทรัพย์ในทางที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอบบัญชีต้องสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายในไปยังผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลและผู้บริหารของกิจการ (มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 265)

ในการประเมินความเสี่ยงจากการทุจริต ผู้สอบบัญชีสามารถนำเอา Fraud Triangle มาประยุกต์ใช้ ตัวอย่างเช่น ในแง่ของแรงกดดัน ผู้สอบบัญชีควรประเมินสภาพแวดล้อมของลูกค้ำว่ากำลังมีแรงกดดันอย่างไรหรือไม่ ลูกค้ำถูกคาดหวังจากผู้ถือหุ้นหรือนักลงทุนที่ต้องการเห็นกำไรของกิจการที่สูงขึ้น หรือลูกค้ำกำลังมีแผนที่จะขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ซึ่งจำเป็นต้องมีผลประกอบการที่ดีอย่างต่อเนื่อง หรือลูกค้ำมีแรงกดดันจากสถาบันการเงินที่ให้อำนาจรักษาอัตราส่วนทางการเงินตามที่ระบุไว้ในสัญญาเงินกู้ สำหรับในด้านโอกาส ผู้สอบบัญชีสามารถประเมินการควบคุมภายในว่ามีจุดบกพร่องที่เปิดโอกาสให้ทำทุจริตได้หรือไม่ ผู้บริหารสามารถแทรกแซงการควบคุมภายในองค์กรหรือไม่ การดำเนินงานของกิจการลูกค้ำมีความซับซ้อนจนเปิดโอกาสให้มีการทำทุจริตหรือไม่ ในแง่ของการหาเหตุผลสนับสนุนนั้น ผู้สอบบัญชีสามารถทราบความคิดของผู้บริหาร พนักงานระดับต่างๆ ของลูกค้ำได้จากการเข้าไปติดต่อสื่อสาร ผู้สอบบัญชีจำเป็นต้องใช้การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพตลอดเวลาที่ปฏิบัติงาน มีการวางแผนการตรวจสอบที่สอดคล้องกับความเสี่ยงที่ประเมิน หวังว่าชาวอดิทัทุกท่านคำนึงถึงความเสี่ยงจากทุจริตในการตรวจสอบของพวกเขาจะ

จากเรื่องเครียด ๆ ขอแจ้งข่าวค่ะว่า IFAC เผยแพร่ร่างมาตรฐานการสอบบัญชี 2 ฉบับ คือ ISA 800 (Reviewed), Special Considerations - Audits of Financial Statements Prepared in Accordance with Special Purpose Framework และ ISA 805 (Revised) Sprical Considerations - Audits of Single Financial Statements and Specific Elements, Acocunts or Items of a Financial Statement เพื่อสอบถามความคิดเห็นจากผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี เราสามารถเข้าไปแสดงความเห็นกันได้ค่ะที่ Link: <http://www.ifac.org/publications-resources/proposed-international-standards-auditing-isas-isa-800-revised-and-isa-805-re> แสดงความเห็นภายใน 22 เมษายน 2558 นี้ค่ะ